ŞCOALA DE MINERIT DIN SACARÎMB

Mihai Cerghedean

Deşi prima jumătate a sec. al XIX-lea în Transilvania se caracterizează printr-o accentuată rămînere în urmă din punctul de vedere al economiei capitaliste, totuşi se observă o preocupare tot mai susţinută pentru dezvoltarea unei industrii legată mai ales de bogăţiile minerale pe care le ascunde subsolul transilvănean.

Aceste tendinţe de dezvoltare se izbeau însă de greutăţi mari. Imperiul plătea aurul la jumătatea preţului de pe piaţă, lipsa capitalului îngreuna introducerea de inventar adecvat unei producţii moderne, dreptul funciar şi relaţiile de drept feudale erau la rîndul lor piedici serioase în dezvoltarea mineritului şi la toate acestea se adaugă concurenţa industriei mai dezvoltate din străinătate.

Cu toate acestea, acum se fac eforturi pentru dezvoltarea mineritului, pentru creşterea rentabilităţii minelor erariale şi particulare. Preocupaţi de sporirea veniturilor, erariul şi particularii fac investiţii pentru introducerea maşinilor în producţia minieră şi metalurgică, se trece tot mai mult la munca salariată, deşi mai persistă sistemul folosirii robotei. Mineritul în Transilvania devine unul din izvoarele importante de acumulare de capital de către intreprinzători locali sau străini.

În procesul dezvoltării mineritului în Transilvania, se simţea nevoia unor oameni cu o pregătire adecvată, capabili să asigure organizarea şi exploatarea intensivă a resurselor subsolului. În acest condiţii, ia fiinţă Şcoala de minerit de la Săcărîmb, prima şcoală cu un profil minier din Transilvania. Minele de la Săcărîmb au fost deschise pe la jumătatea secolului al XVIII-lea şi în scurt timp s-au dovedit a fi unele din cele mai bogate. Fiind proprietate de stat, în aceste locuri au venit o pleiadă de funcţionari erariali, de multe ori bine pregătiţi, care atraşi de mirajul aurului s-au aşezat aici. Se conturează în prima jumătate a secolului al XIX-lea o aşezare dezvoltată, un cadru potrivit pentru înfiinţarea unei şcoli speciale care să pregătească personalul necesar dezvoltării mineritului.

Potrivit unui raport din 1855 al Comisariatului minier din Săcărîmb, Şcoala de mine din Săcărîmb a fost înfiinţată în conformitate cu ordinul 11.250 din 9 octombrie 1834 a Tezaurariatului. Din păcate, raportul respectiv nu precizează dacă şcoala a funcţionat din anul respectiv sau din anul următor (1835). Şcoala a fost înfiinţată şi subvenţionată de stat,

deoarece acesta era interesat direct în sporirea rentabilităţii minelor proprii, în primul rînd, şi chiar a minelor particulare care puteau astfel să aducă un aport însemnat la sporirea bugetului Acest lucru este evidenţiat odată în plus, prin precizarea care se face că, şcoala este destinată instruirii proprietarilor şi administratorilor de mine, care, cu o pregătire corespunzătoare, să aducă o contribuţie substanţială la creşterea producţiei, în general[1].

La 1869 se pune problema lărgirii sferei de cunoştinţe ale elevilor în domeniul topitoriei. De această dată, statul face apel la intreprinderile particulare pentru subvenţionarea şcolii în vederea angajării a doi profesori permanenţi, unul pentru ştiinţe miniere şi unul pentru cunoştinţe de topitorie. Toate intreprinderile apreciază utilitatea şcolii, dar sînt puţine cele care sînt dispuse să contribue băneşte, sau condiţionează aceasta de alte înlesniri[2].

De la început, şcoala nu a fost încadrată cu profesori permanenţi, lecţiile fiind predate de diferite persoane avînd o pregătire corespunzătoare ca: inspectorul de mine, conducătorul instalaţiei de şteampuri şi alţii. Dacă urmărim în timp numărul celor care au predat la Şcoala de mine din Săcărîmb constatăm că în momentul înfiinţării la şcoală predau 3 cadre, la 1855 — 7[3], la 1895 — 3, la 1902 — 3, la 1903 — 4[4]. Preocupare pentru numirea unor profesori permanenţi a existat, dar abia la 1903 cei patru profesori sînt titulari la şcoală, funcţionînd astfel 3 ani, pînă cînd şcoala se desfiinţează.

Pregătirea elevilor se face pe o perioadă de 2 ani. Examenele se ţin semestrial iar clasificarea se face la sfîrşit de an. Clasificarea şi un raport întocmit de administratorul minei, în calitate de inspector şcolar al Direcţiunii minelor şi salinelor, sînt înaintate la minister.

În cursul celor 2 ani de studii se predau elevilor cunoştinţe generale de matematică şi fizică iar în anul următor cunoştinţe speciale legate direct de producţia minieră. În primul an se dau noţiuni de: algebră, geometrie, trigonometrie, fizică, mecanică şi artă topografică. Anul al II-lea este rezervat pregătirii speciale şi sînt predate elevilor noţiuni de: mineralogie, cristalografie, geometrie, geologie, arta desenului geometric, arta construcţiilor miniere şi dreptul minier. Pe lîngă această pregătire, viitorii proprietari sau administratori de mine mai primeau şi noţiuni de ştiinţele socotelilor miniere. Pregătirea elevilor se făcea şi practic în tot cursul anului la exploatarea minieră locală, în special în domeniul geologiei, mineralogiei şi a explorărilor miniere. În acelaşi scop, şcoala mai poseda o colecţie de mineralogie şi geologie, unele cărţi privind mineritul şi cîteva modele de maşini.

Numărul elevilor care au frecventat Şcoala de minerit de la Săcărîmb variază de la an la an. Totuşi numărul elevilor este în continuă

---

[1] Arh. Stat. Deva, fond. Comisariatul minier Turda-Arieş, dos. 3/1855.

[2] Arh. Stat. Deva, fond. Comisariatul minier Odorhei, dos. 85/1869.

[3] Arh. Stat. Deva, fond. Comisariatul minier Turda-Arieş, dos. 3/1855.

[4] *Magyar statisztikai évkönyv*, 1903, Budapest, 1904.

creștere, cu excepția ultimilor 2 ani de funcționare. Dăm mai jos situația acestora potrivit cu datele de care dispunem:

— 1855	30[5]	— 1898	62
— 1891	29	— 1899	52
— 1892	26	— 1900	49
— 1893	36	— 1901	61
— 1894	15	— 1902	57
— 1895	22	— 1903	56[7]
— 1896	44[6]	— 1905	37[8]
— 1897	42	— 1906	39

Așa dar în ultima parte de funcționare numărul elevilor se dublează. Aceasta, de fapt, reflectă cererea tot mai mare de cadre calificate a industriei miniere transilvănene pornită pe drumul unei producții moderne.

De la înființare, Școala medie de minerit de la Săcărîmb (Istoria României dă anul 1835, statisticile maghiare 1836) și pînă la 1906 cînd își încetează activitatea a dat multe generații de tehnicieni capabili, care răspîndiți în întreaga Transilvanie și chiar peste granițele ei, au contribuit prin munca lor la dezvoltarea mineritului.

---

[5] Arh. Stat. Deva, fond. Comisariatul minier Turda Arieș, dos. 3/1855.
[6] *Magyar statisztikai évkönyv*, 1896, Budapest, 1897.
[7] Idem, 1903, Budapest, 1904.
[8] Idem, 1912, Budapest, 1914.